

TOSHKENT AMALIY FANLAR UNIVERSITETI

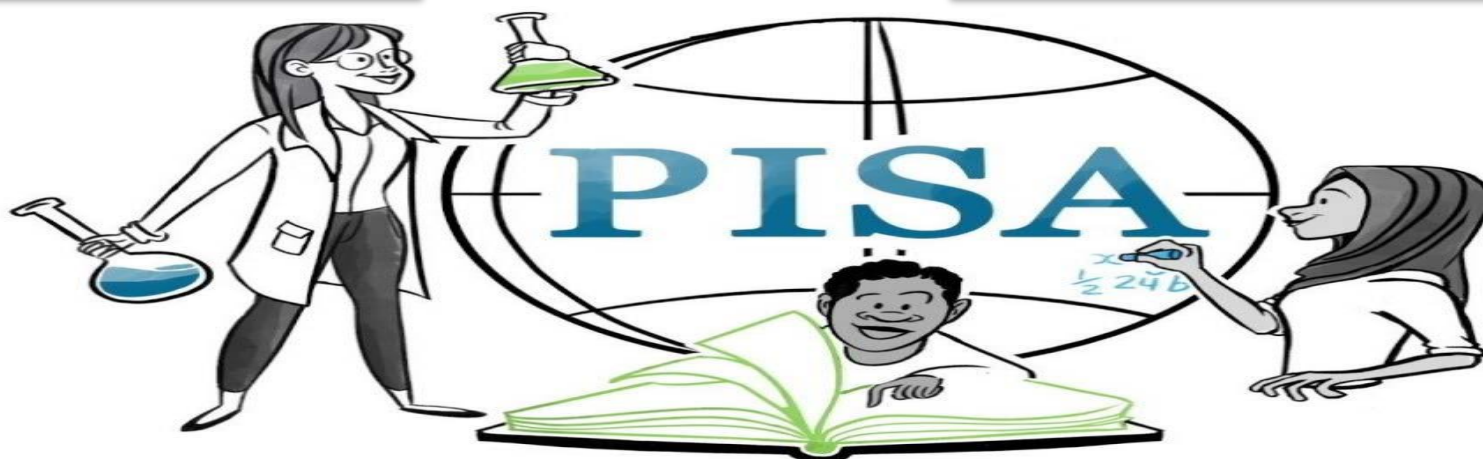
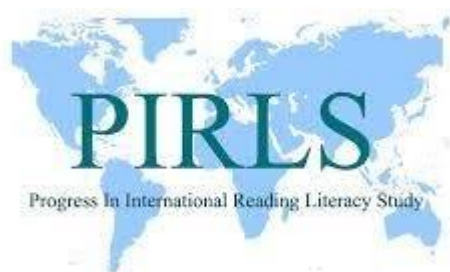
PEDAGOGIKA KAFEDRASI

Fan: UMUMIY PEDAGOGIKA

PO‘: D.T.Sobirov

TA'LIM MUASSASASI MENEJMENTI. XALQARO BAHOLASH DASTURLARI

11-mavzu

TA'LIM MUASSASASI MENEJMENTI. XALQARO BAHOLASH DASTURLARI

Reja:

- 1. Ta'lim muassasasini boshqarishning pedagogik - psixologik asoslari.**
- 2. Ta'lim muassasasida metodik ishlar, pedagog kadrlar malakasini oshirish va ularni attestasiyadan o'tkazish, yosh o'qituvchilar bilan ishlash.**
- 3. Yosh o'qituvchilar bilan ishlash.**
- 4. Xalqaro baholash dasturlari (Programme for the International Assessment)**
- 5. Xalqaro baholash dasturlari metodologiyasi.**

PISA– o'quvchilarning ta'limiy yutuqlarini baholash xalqaro dasturi.

PIRLS – matnni o'qish va tushunish darajasini aniqlovchi xalqaro tadqiqot.

TIMSS – maktabda matematika va aniq fanlar sifatini tadqiq qiluvchi xalqaro monitoring.

Boshqarish faqat ishlab chiqarishgagina xos bo'lgan jarayon emas. Balki ijtimoiy sohalar, shuningdek, ta'lim tizimida ham boshqarishni to'g'ri tashkil etilishi juda muhim. Hozirgi paytda yagona pedagogik jarayonni boshqarishga ilmiy yondashish harakati kuchaydi. Bu esa intellektual salohiyati yuqori kadrlarni shakllantirish uchun o'ta muhim hisoblanadi. Avvalo, boshqarishning ijtimoiy mohiyatini anglab olaylik. Boshqarish ma'lum bir ob'yektga tashkiliy, rejali, tizimli ta'sir ko'rsatish demakdir. Ta'lim muassasasining pedagogik faoliyatini boshqarish ta'lim muassasasining faoliyat xususiyatiga ko'ra pedagogik jarayonini rejalashtirish, tashkil etish, rag'batlantirish, natijalarni nazorat va tahlil qilish maqsadida amalga oshiriluvchi boshqaruv faoliyatidir.

Menejment deganda, odatda rahbarlik lavozimiga rasman tayinlangan shaxslarning ishigina tushuniladi. Boshqarishga, shuningdek, murabbiylik ishi ham taalluqli hisoblanadi. Menejment (yoki boshqarish) mavjud minimal imkoniyatlardan maksimal natijalarga erishish maqsadida muayyan xodim yoki guruhga ta'sir etish, ular bilan hamkorlik qilish jarayonidir. Ta'lim tizimini jamoatchilik asosida boshqarish o'qituvchilar, ota-onalar va jamoatchilik vakillaridan iborat pedagogik Kengashning jamoa faoliyatini samarali tashkil etishga yo'naltirilgan faoliyatidir.

Bir yilda bir marta o'tkaziladigan konferensiyasi ham jamoatchilik boshqaruviga kiradi. Konferensiyada kengashi, uning raisi saylanadi, ta'lim muassasasining ustavi qabul qilinadi. Davlat ta'lim muassasalari bilan bir vaqtda nodavlat ta'lim muassasalarining faoliyat ko'rsatishi ham ta'limni boshqarishning jamoatchilik xarakterini ifodalaydi. Rahbar boshqaruvining 3 ta turi mavjud. Aftoritar uslub. Demokratik uslub. Liberal uslub.

Axborotlar jamg'armasini shakllantirish va undan jadal foydalanish boshqaruv ishini ilmiy tashkil etishni yuksaltiradi. Ta'lim boshqaruvining o'ziga xosligi quyidagi vazifalarda aniq ko'rinadi:

- 1. Ta'lim-tarbiya jarayonini pedagogik tahlil qilish.**
 - 2. Maqsad qo'yish va rejalashtirish.**
 - 3. Tashkil qilish.**
 - 4. Ta'lim boshqaruvini nazorat qilish.**
- Tartibga solish.**

Ta'lim jarayonining sifati har jihatdan o'qituvchilarning g'oyaviy-nazariy jihatdan tayyorgarligi, pedagogik va metodik mahorati darajasiga bog'liqdir. Ana shu maqsadda ta'lim muassasasida Ilmiy Kengash va Metodik Kengash birlashmalari ish olib boradi. Ta'lim muassasasida ta'lim jarayonining sifatini ta'minlash, o'qituvchilarning g'oyaviy-nazariy jihatdan tayyorgarligi hamda pedagogik va metodik mahoratlarini takomillashtirilib borishiga nazariy-metodik jihatdan rahbarlik qiluvchi organdir.

Xalqaro baholash dasturlarining ahamiyati nimada?

So‘nggi yillarda mamlakatimizda amalga oshirilayotgan islohotlar natijasida ulkan iqtisodiy o‘sinh ko‘rsatkichlariga erishilayotganligi barcha sohalarda malakali kadrlar va yetuk mutaxassilarga bo‘lgan talabni yanada oshirmoqda.

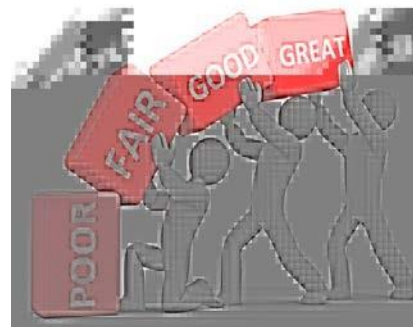
Bu o‘z-o‘zidan o‘quvchilarimizning darslarga qiziqish xususiyatini oshirish va o‘qituvchilarning har tomonlama ta’lim-tarbiyaga e’tiborini kuchaytirishni talab etadi.

Yuqoridagi talablarning ta’lim tizimi uchun juda muhim ekanligi, aksariyat xorijiy davlatlardagi kabi ta’lim va fan sohalari rivojlanishini baholash va monitoring qilish orqali ta’lim sifatini oshirishga qaratilgan ilg‘or tajribalarni sohaga jalb qilish kerakligini anglatadi.

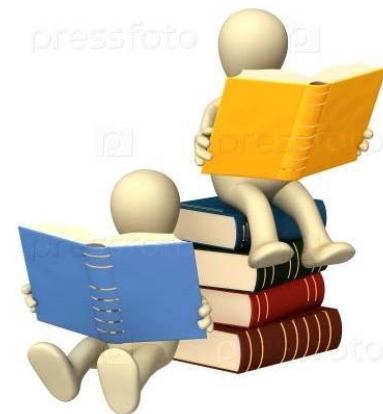

Ta'lim sifatini baholash xalqaro tadqiqotlarida ishtirok etish O'zbekistonga nima beradi?

❖ Tadqiqotlarda olingan natijalar mamlakatdagi ta'lim sifati va uning xalqaro standartlarni hisobga olgan holda egallagan o'rnini to'g'risida xulosalar chiqarish imkonini beradi.

❖ Milliy ta'lim tizimini isloh qilish, ta'lim mazmunini, pedagog kadrlar tayyorlash va ularning malakasini oshirish dasturlarini takomillashtirish hamda mutaxassislar tomonidan darsliklarning yangi avlodini yaratishda qo'llaniladi.

❖ Xalqaro tadqiqotlar ta'lim sohasidagi milliy tadqiqotlarni sifatli o'tkazishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

- ❖ Xalqaro standartlar darajasida yuqori iqtisodiy samaraga asoslangan **milliy baholash tizimini yaratish** imkonini beradi.
- ❖ O‘zbekistonda turli tashkilotlarning yetakchi mutaxassislarini jalb qilgan holda xalqaro tadqiqotlarda ishtirok etish orqali **mahalliy mutaxassislarimizda monitoring tadqiqotlarini o‘tkazish madaniyati rivojlanadi**, ta’lim sifatini baholashning xalqaro standartlarga moslashuviga olib keladi.
- ❖ Milliy ta’lim sifatini baholashdagi **nazorat materiallarini xalqaro tadqiqotlarda qo‘llaniladigan nazorat materiallari sifati darajasida ishlab chiqish** imkonini beradi.

Qanday xalqaro baholash dasturlari mavjud?

PISA – o‘quvchilarni ta’limiy yutuqlarini baholash xalqaro dasturi

PIRLS – matnni o‘qish va tushunish darajasini aniqlovchi xalqaro tadqiqot

TIMSS – maktabda matematika va aniq fanlar sifatini tadqiq qiluvchi xalqaro monitoring

TALIS – o‘qitish va o‘rganish xalqaro tadqiqoti

kabi bir qator xalqaro dasturlar mavjud bo‘lib, ular rivojlangan davlatlardagi ta’lim sifatini yanada oshirishdagi mezon sifatida keng qo‘llanilmoqda.

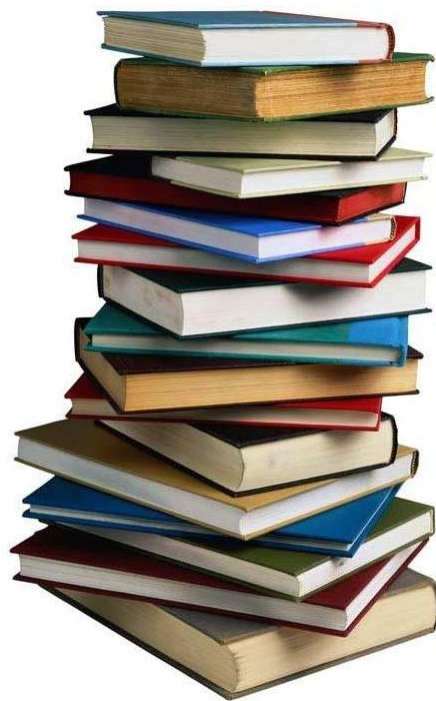
PIRLS-

The Progress in International Reading Literacy Study

PIRLS - Progress in International Reading and Literacy Study

4-sinf o'quvchilarining matnni o'qish va tushunish darajasini baholashga mo'ljallangan. Mazkur xalqaro dastur boshlang'ich sinflarda tashkil etiladigan ta'lim-tarbiya jarayonida o'quvchilarning o'qilgan matnni tushunishi, uni sharhlashi, mustaqil hayotda to'g'ri qarorlar qabul qilishi orqali ta'limning keyingi bosqichida o'qishni muvaffaqiyatli davom ettirishga zamin tayyorlaydi.

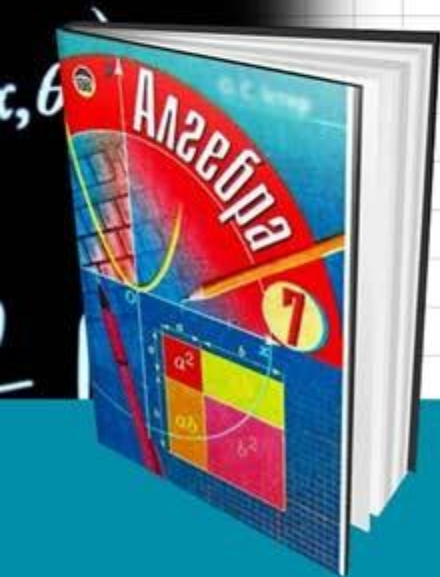

$$\frac{1}{\theta} \int_{\mathbb{R}_n} T(x) f(x, \theta)$$

$$(\xi_1) = \frac{(\xi_1 - a)}{\sigma^2}$$

$$, \theta) dx = M \left(T(x, \theta) \right)$$

TIMSS – The Trends in International Mathematics and Science Study

$$\frac{1}{\theta} \int_{R_n} T(x) f(x, \theta)$$

$$\xi_1) = \frac{(\xi_1 - a)}{\sigma^2}$$

$$, \theta) dx = M \left(T \right)$$

TIMSS – Matematika va tabiiy fanlarni o‘zlashtirish sifatini Xalqaro monitoring qilish va baholash tizimi.

Bu tadqiqot o‘quvchilarning matematika va tabiiy fanlar bo‘yicha boshlang‘ich maktabning 4 sinfi va tayanch maktabning 8 sinf o‘quvchilarining o‘zlashtirish darajasini dunyoning turli mamlakatlarida qiyosiy o‘rganishni maqsad qilib qo‘ygan va olingan natijalarga muvofiq har bir mamlakatning ta’lim tizimining o‘ziga xos xususiyatlari va yutuqlarini e’tirof etadi.

TALIS – Teaching and Learning International Survey

Teaching and Learning International Survey

TALIS – turli mamlakatlarda tashkil etiladigan pedagogik jarayonlarning xalqaro qiyosiy tahliliga asoslangan tadqiqot bo‘lib, Xalqaro iqtisodiy hamkorlik va rivojlanish tashkiloti tomonidan ta’sis etilgan.

Teaching and Learning International Survey

Maktabda pedagogik faoliyat yuritayotgan o'qituvchilar va ta'lim muassasalari rahbarlarini ta'lim-tarbiya jarayonini tahlil etishga yo'naltirish, ta'lim siyosatining asosiy aspektlari bo'yicha ta'lim sifati ko'rsatkichlarini aniqlash mezonlarini ishlab chiqish

Xalqaro konsorsium, o'qituvchilar assosiatsiyasi, mamlakat-lararo hamkorlikni yo'lga qo'yish

Anketa savollariga yozilgan javoblarni tahlil etish, ta'lim sifati ko'rsatkichlariga bevosita ta'sir ko'rsatadigan omillarni aniqlash, foydalanilmayotgan resurslarni belgilash, ular yuzasidan taqdimot, ko'rsatma va hisobotlar tayyorlash

TALIS NING VAZIFALARI

**PEDAGOGNING
IJTIMOIY
MAVQEINI
OSHIRISH**

**PEDAGOGIKA
MUTAXASSISLIGI
UCHUN
IQTIDORLI
YOSHLARNI
TANLASH**

**O'QITUVCHINING
KASBIY
TAYYORGARLIGINI
TAKOMILLASHTIRISH**

**MODERATOR
O'QITUVCHILARNI
TANLASH**

**UZLUKSIZ
MALAKA OSHIRISH
JARAYONINI
TAKOMILLASH-
TIRISH**

PISA- **Programme for International** **Student Assessment**

PISA – o‘quvchilarning ta’limiy yutuqlarini baholash bo‘yicha xalqaro dastur

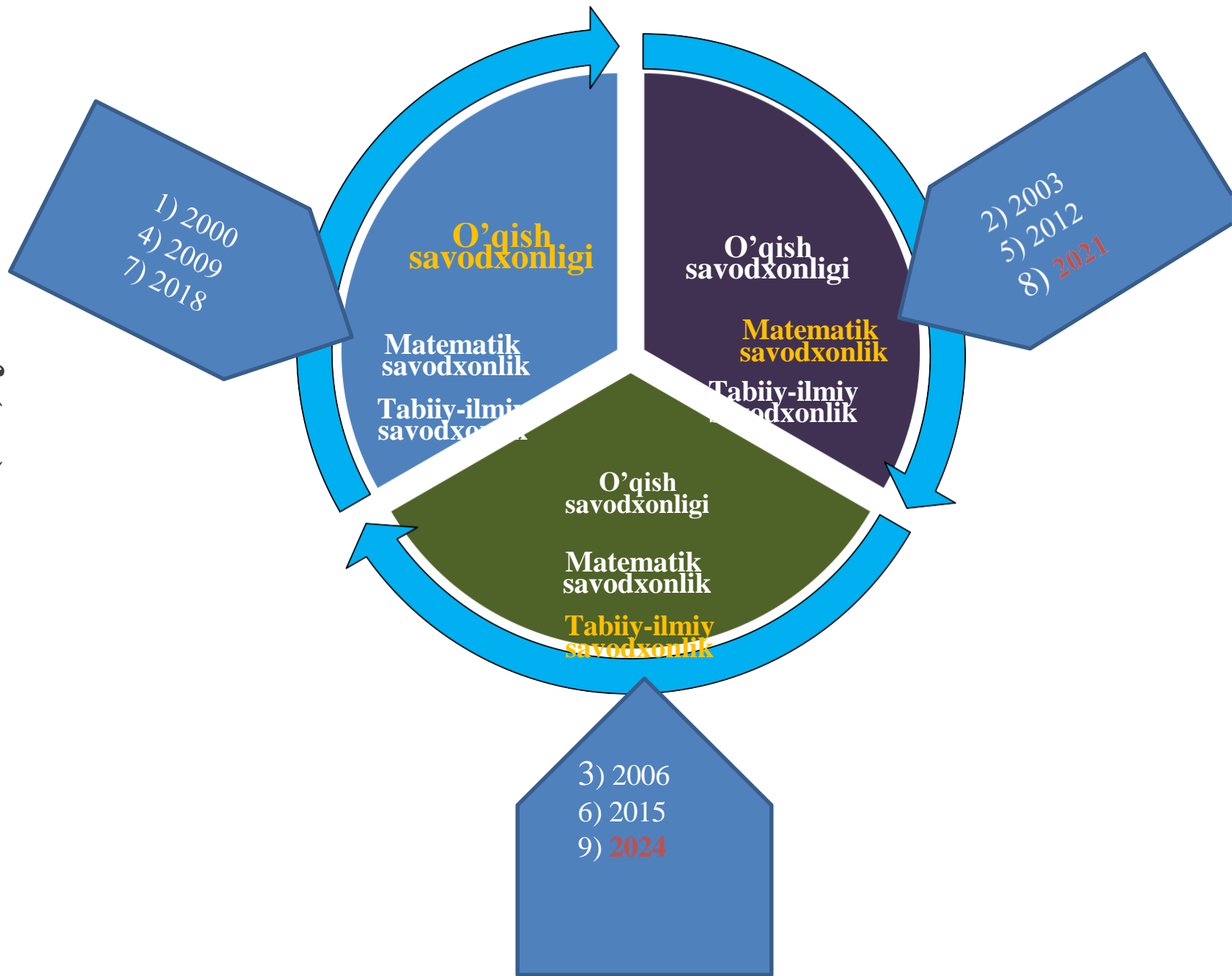
PISA (*inglizcha - Programme for International Student Assessment*) – turli davlatlarda 15 yoshli o‘quvchilarning savodxonligini (o‘qish, matematika, tabiiy fanlar) hamda bilimlarini amaliyotda qo‘llash qobiliyatini baholovchi dastur.

Bu dastur 3 yilda bir marotaba o‘tkaziladi. Dastlab 1997-yilda ishlab chiqilgan va 2000-yilda birinchi marta qo‘llanilgan.

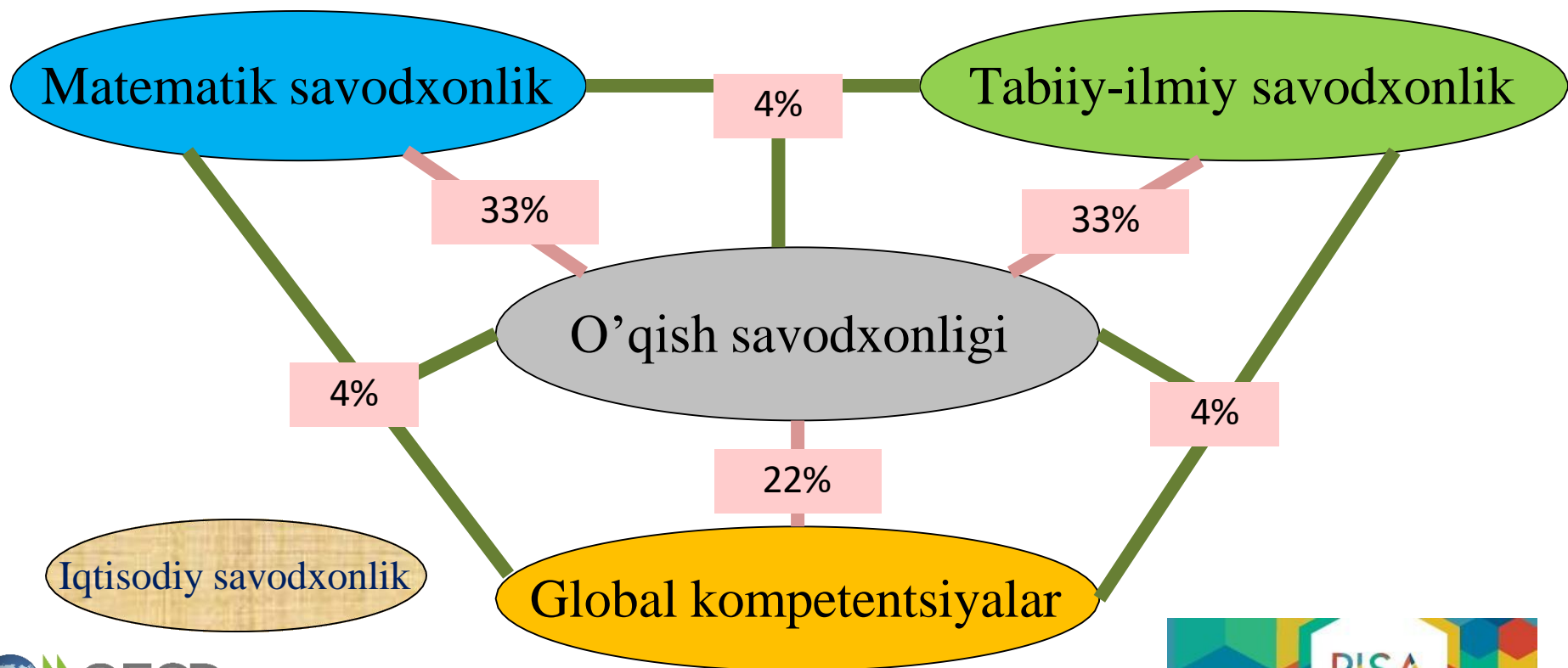
PISA bo‘yicha bahoning 50 ballga oshishi har yillik Yalpi ichki mahsulot (YaIM) ning 1% ga o‘shishini ta’minlaydi.

PLSA ning davriyligi 3 (19) yil

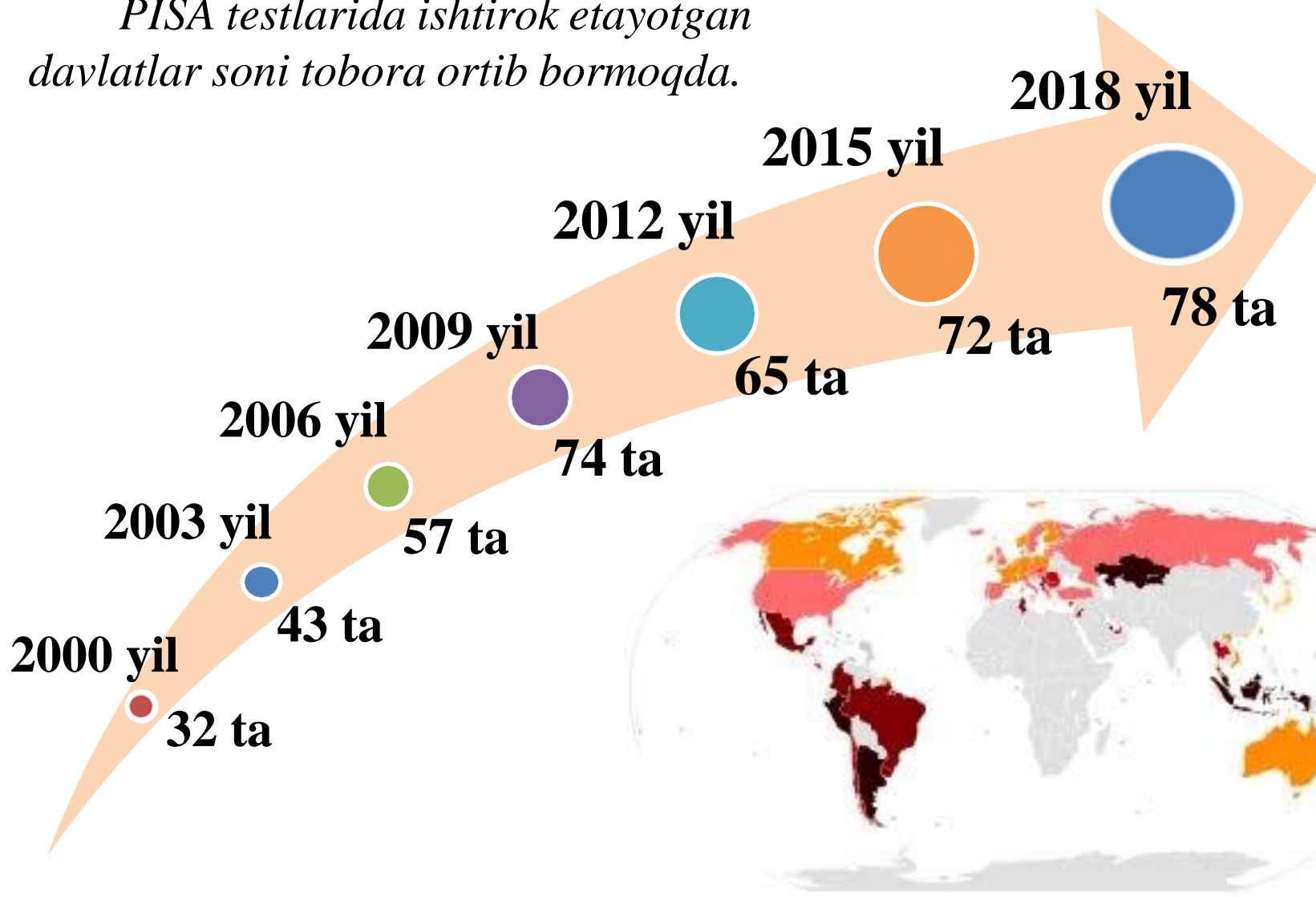

Funksional savodxonlikni baholash modeli

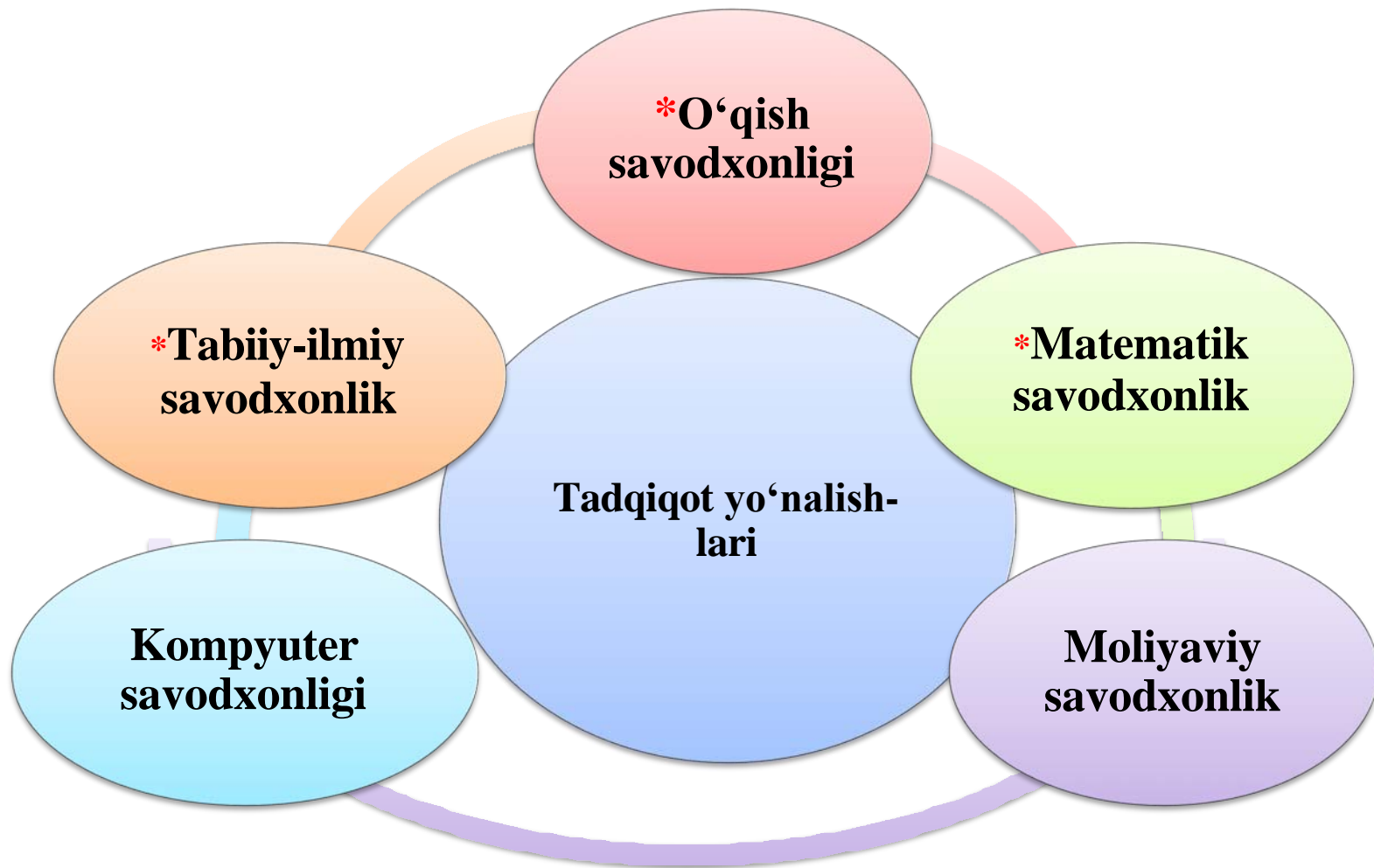

Ishtirokchi davlatlar soni

PISA testlarida ishtirok etayotgan davlatlar soni tobora ortib bormoqda.

PISAda o‘quvchilarning bilim sifati monitoringi 5 ta yo‘nalish bo‘yicha aniqlanadi.

***Izoh: O‘zbekiston 2021-yilda 3 ta (*o‘qish savodxonligi, matematik savodxonlik, tabiiy-ilmiy savodxonlik*) yo‘nalish bo‘yicha ishtiroki etishi ko‘zda tutilmoqda.**

2015-yilda o'tkazilgan tadqiqot natijalari

(O'qish savodxonligi yo'nalishi)

O'rin	Mamlakat	O'rtacha ball
1	Singapur	535
2	Gonkong (Xitoy)	527
3	Kanada	527
4	Finlandiya	526
5	Irlandiya	521
6	Estoniya	519
7	Janubiy Koreya	517
8	Yaponiya	516
9	Norvegiya	503
10	Yangi Zellandiya	501

Manba: <http://www.oecd.org/pisa/>

2015-yilda o‘tkazilgan tadqiqot natijalari

(Matematik savodxonlik yo‘nalishi)

O‘rin	Mamlakat	O‘rtacha ball
1	Singapur	564
2	Gonkong (Xitoy)	548
3	Makao (Xitoy)	544
4	Tayvan	542
5	Yaponiya	532
6	Xitoy	531
7	Janubiy Koreya	524
8	Shveysariya	521
9	Estoniya	520
10	Kanada	516

Manba: <http://www.oecd.org/pisa/>

2015-yilda o'tkazilgan tadqiqot natijalari

(Tabiiy-ilmiy savodxonlik yo'nalishi)

O'rin	Mamlakat	O'rtacha ball
1	Singapur	556
2	Yaponiya	538
3	Estoniya	534
4	Tayvan	532
5	Finlandiya	531
6	Makao (Xitoy)	529
7	Kanada	528
8	Vyetnam	525
9	Gonkong (Xitoy)	523
10	Xitoy	518

Manba: <http://www.oecd.org/pisa/>

Programme for International Student Assessment

Xalqaro baholash dasturi PISA tadqiqotni quyidagi vositalar yordamida amalga oshiradi:

1. O'quv topshiriqlaridan iborat test to'plami.
2. O'quvchilar uchun o'zi tahsil olayotgan ta'lim muassasasi haqida anketa savollari.
3. Maktab rahbarlari uchun o'zi pedagogik faoliyat yuritayotgan ta'lim muassasasi haqida anketa savollari.
4. Test va anketa savollarini o'tkazayotgan rahbar uchun anketa savollari.
5. Ta'limni boshqarish organlari xodimlari uchun anketa savollari.
6. Test topshiriqlarini tayyorlash va olingan natijalarni matematik statistik tahlil qilish yuzasidan ko'rsatmalar.

Mo'ljalimiz: o'quvchilarimizda XXI asr ko'nikmalarini shakllantirish, raqobatbardosh kadrlarni tayyorlash uchun mustahkam zamin yaratish.

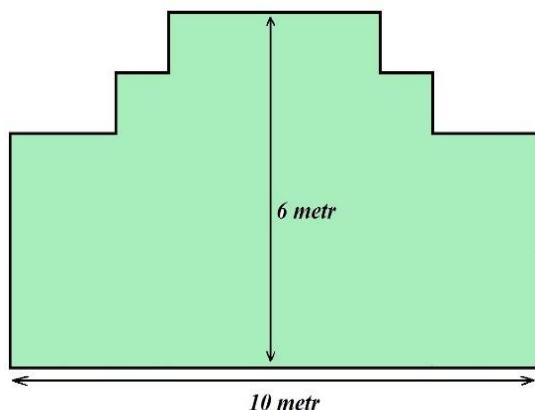
**Buning uchun nimalarni amalga oshirdik
va yana qanday ishlarni bajarish zarur?**

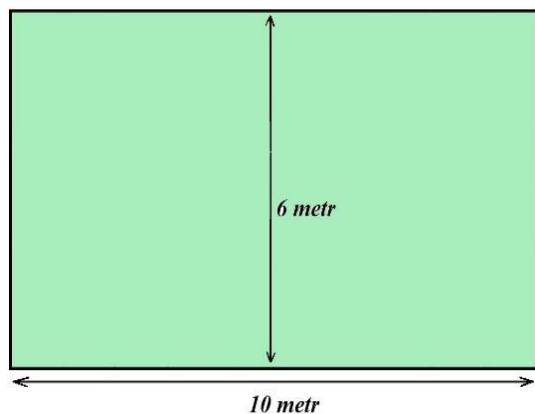
O'quvchilarning kompetentligini aniqlashga yo'naltirilgan o'quv topshiriq na'munasi

GULZOR

Lola tomorqasida gulzor tashkil qilmoqchi. Unda gulzor atrofini chegara bilan o'rash uchun 32 metr sim bor. Lola quyida berilgan qaysi shakllarda gul ekishi mumkin?

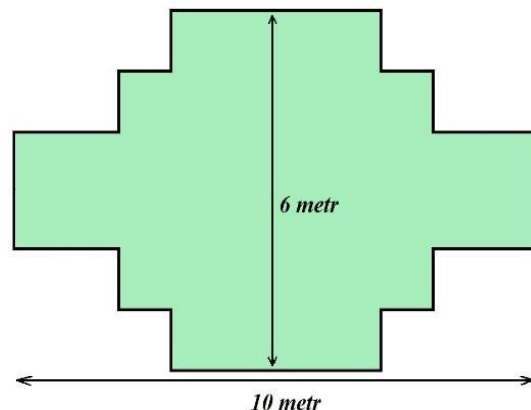
I shakl

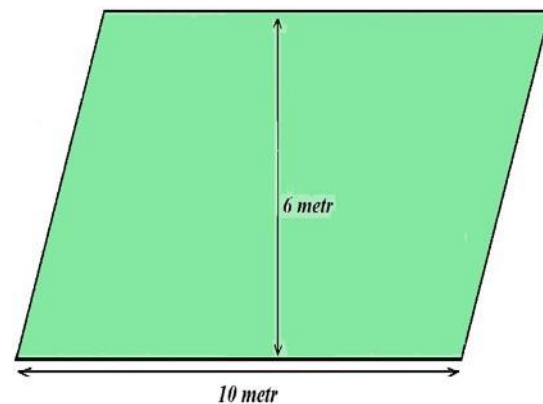
III shakl

Berilgan jadvalning har bir qatoridan **“Ha”** yoki **“Yo‘q”** belgisini belgilang.

Gulzor shakli	32 metrlik sim chegarasini to'liq o'rab chiqishga yetadimi?
I	Ha / Yo'q
II	Ha / Yo'q
III	Ha / Yo'q
IV	Ha / Yo'q

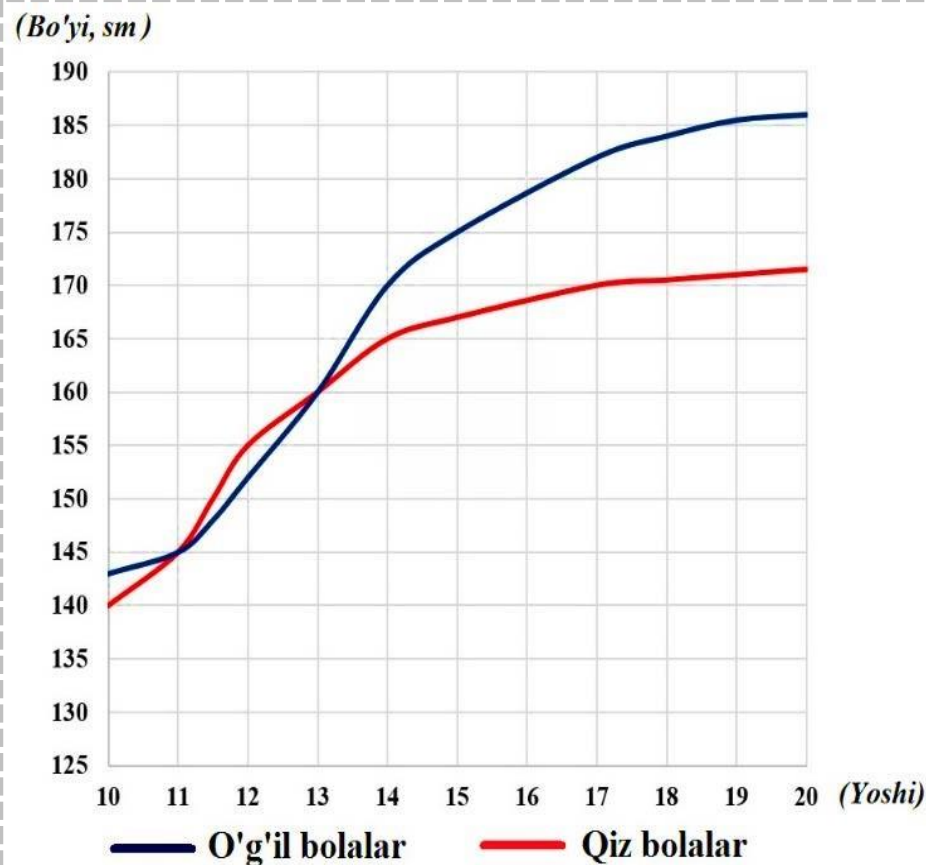
II shakl

IV shakl

O'quvchilarning kompetentligini aniqlashga yo'naltirilgan o'quv topshiriq na'munasi

BO'Y O'SISHI

Diagrammada o'g'il va qiz bolalar bo'yining o'rtacha o'sish grafigi ko'rsatilgan.

1-topshiriq.

Grafikdan foydalanib 12 yoshdan so'ng qiz bolalar bo'yi o'sishining o'rtacha ko'rsatkichi sekinlashganligini tushuntirib bering.

Javob: 12-14 yosh oralig'ida qizlar bo'yi 10 sm, o'g'il bolalar bo'yi 18 sm ga o'sgan.

2-topshiriq.

Grafikdan qaysi yoshlarda qiz bolalarning o'rtacha bo'yi o'g'il bolalarning o'rtacha bo'yidan baland bo'lganligini aniqlang.

Javob: 11-13 yosh oralig'ida

3-topshiriq.

Grafikda qaysi yoshlarda o'g'il va qiz bolalar bo'ylarining o'rtacha ko'rsatkichi teng bo'lganligini ko'rishimiz mumkin. (yoshini va bo'yi balandligini ko'rsating)

Javob: 11 yoshda 145 sm, 13 yoshda 160 sm

Mazkur halqaro baholash dasturlari Respublikamiz ta'lim tizimini mazmunan yangilash, innovatsion ta'lim muhitini yaratish, ta'lim sifatini orttirishni talab etadi va quyidagi vazifalarni amalga oshirish zaruratini keltirib chiqaradi:

Xalqaro baholash dasturlari
PIRLS TIMSS va PISA
talablari asosida o'qish,
o'zbek tili va adabiyoti,
matematika va tabiiy o'quv
fanlari bo'yicha o'quv va
nostandart adaptiv
topshiriqlarini shakllantirish,
o'quvchilarning mustaqil ish
daftarlarini bosma shaklda va
modulli o'qitish tizimiga
asoslangan elektron variantini
tayyorlash axborot
texnologiyalari vositasida
baholash mexanizmini ishlab
chiqish

Xalqaro baholash tizimi
TALIS (Teaching and
Learning International
Survey) talablari
asosida pedagog
kadrlarning kasbiy
kompetentligini
aniqlash uchun
kvalimetrik diagnostika
anketa so'rovnomasini
tayyorlash va on-lain
tizimi vositasida
aniqlash

Pedagog kadrlar
tomonidan o'zining
kasbiy kompetentligini
mustaqil nazorat qilish va
o'z-o'zini baholash
imkonini beradigan
kvalimetrik diagnostika
topshiriqlaridan iborat
metodik va elektron
ta'lim resurslarini ishlab
chiqish zarur

**E'TIBORINGIZ
UCHUN RAHMAT!**

